

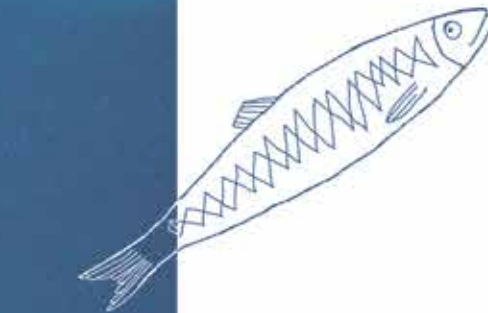
Zij de PINGUÏN?

Als hij duikt, schuiven er doorzichtige vliezen voor zijn ogen. Duik-contactlenzen: slimme uitvinding!

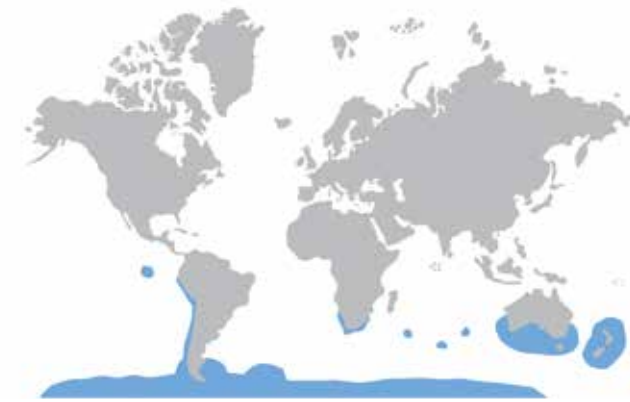

Poten vooral om mee te sturen

Stijve vleugels als roeispanten (onder water lijkt het net of hij vliegt)

DUIKVOGEL

De meeste van de 17 soorten pinguïns leven rond de Zuidpool. Ze broeden op de kust of op het ijs.

Pinguïns zijn koddige vogels. Ze kunnen niet vliegen en ze lopen waggelend. Maar in het water weet je niet wat je ziet. Daar zijn het geen grappige dikkerds, maar gestroomlijnde snelheidsduivels. Pinguïns brengen het grootste deel van hun leven in het koude zeewater door. Razendsnel slaan ze met hun peddelvleugels. Tsjak, scherp door de bocht. En hap: weer een vis te pakken. Wie doet ze dat na?!

.....
De soepele duiker hiernaast is de humboldtpinguïn. Die broedt langs de westkust van Zuid-Amerika. Dat klinkt warm, maar het zeewater daar is verrekte koud. Gelukkig is de pinguïn erop gekleed.

Fragment uit *Zij de cobra? Wij de adder!*, Geert-Jan Roebbers, Gottmer, 2016. Dit fragment mag uitsluitend voor educatieve doeleinden worden gebruikt en mag niet verder worden verspreid.

Poten (met vliezen)

Wij de FUUT!

Buitenboordmotor

Vleugels stijf tegen het lijf

Waterafstotend vetlaagje

Ziet ook onder water prima (anders dan jij zonder duikbril)

Scherp en sterk

DUIKVOGEL

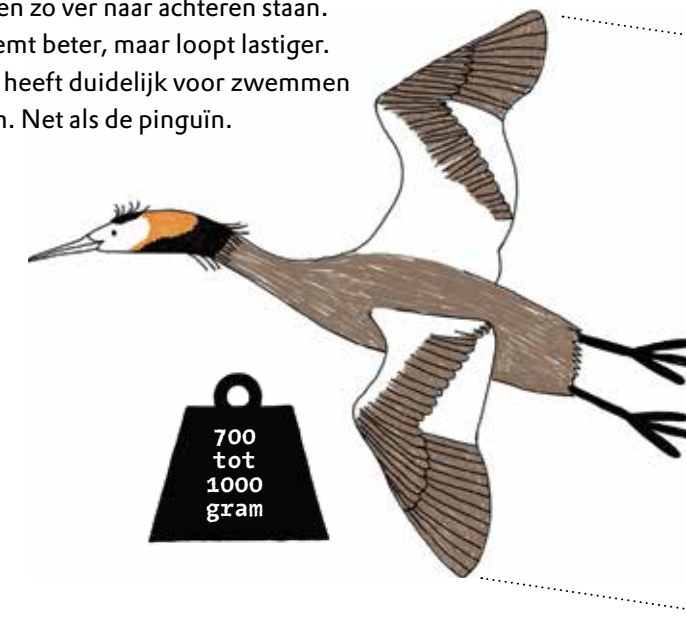
De fuut is een watervogel. Vooral een onderwatervogel. Het ene moment zie je hem nog zwemmen, het volgende moment is hij alweer ondergedoken. Grote kans dat je hem niet meer boven ziet komen, want hij komt soms pas vijftig meter verderop weer tevoorschijn. Onder water zwemmen lukt jou vast ook wel, maar zo lang je adem inhouden en dan ook nog eens een razendsnel visje pakken is andere koek. De fuut krijgt het voor elkaar.

Geen vliezen

De poot van een eend ken je wel: met van die vliezen tussen de tenen. Dat zijn de standaardwatervogelpoten. Een futenpoot ziet er anders uit: de tenen zitten los en langs elke teen zitten flapjes. Bij een slag naar voren flappen die tegen elkaar, bij een slag naar achteren staan ze wijd uit. Zo is de fuut kampioen watertrappelen. Lopen gaat hem minder goed af. Niet zozeer door die flapvoeten, maar vooral doordat zijn poten zo ver naar achteren staan. Dat zwemt beter, maar loopt lastiger. De fuut heeft duidelijk voor zwemmen gekozen. Net als de pinguïn.

- Herkenbaar
- Onder water zul je de fuut niet herkennen, maar boven water gaat dat vrij makkelijk. Die mooie oranjebruine bakkebaarden en die dubbele zwarte kuif: kan niet missen. In de winter maakt de fuut het je moeilijker – dan mist hij die versiering.
- Maar door zijn slanke lijf, lange nek, puntige snavel en al dat gedruk herken je hem dan ook wel.

700 tot 1000 gram

spanwijdte ongeveer 90 cm

Opstijgen

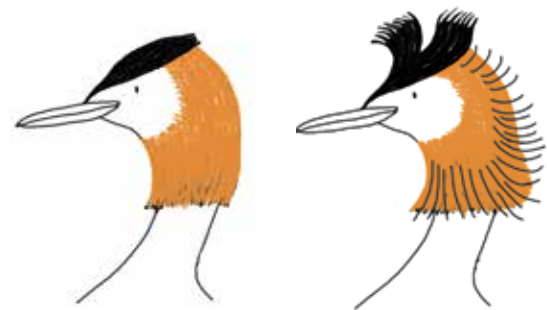
Een pinguïn kan niet vliegen, de fuut wel. Punt voor de fuut. Bij het opstijgen vanuit het water heeft hij wel een aanloop nodig. Dan rekt hij zich uit en wordt hij nog slanker dan hij al was. Toch vliegen futen niet zo heel vaak. Ze blijven lang in één gebied en daar doen ze het meeste zwemmend.

Kop eerst:
dat glijdt het
makkelijkst
naar binnen.

Futenmenu

Op het menu van de fuut staat veel vis. Hij vangt vooral kleine visjes, maar als hij de kans krijgt laat hij een grote baars of brasem niet gaan. Dat is dan wel even slikken, want alles gaat in zijn geheel naar binnen. Verder snackt hij waterinsecten, garnaaltjes en kikkers.

Als hij zich opwindt, gaan zijn bakkebaarden
wijd uitstaan en gaat zijn kuif omhoog.

Omkleeden

Veel vogels krijgen elk jaar een nieuw verenpak. Sommige zelfs twee keer per jaar. De fuut bijvoorbeeld. Vroeg in het voorjaar krijgt hij zijn feestpak. In het najaar ruilt hij dat weer in voor een saaier winterjas. Het wisselen van de veren gaat bij de fuut geleidelijk. Het valt ons niet zo op. Bij pinguïns gaat het anders: die krijgen in één keer nieuwe veren. In die tijd kunnen ze niet zwemmen, want dan is hun pak lek. De fuut is het hele jaar waterdicht. Weer een punt voor de fuut.

jonge fuut

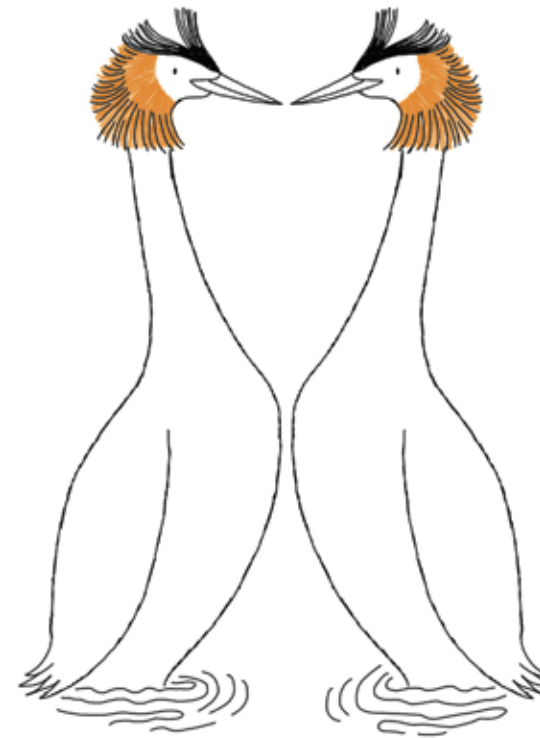
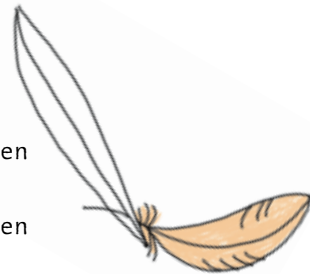
volwassen fuut

Krijs en piep

Het zijn niet zulke kwakers als eenden, maar in het voorjaar laten futen zich regelmatig horen. Geen vrolijk getierel, maar schor geschreeuw. Over het water klinkt het ver. De jongen zijn zeurpieten. Ze piepen om eten. Zelfs puberfuten doen dat nog.

Veertje slikken

- Een van de eerste dingen die een jong fuutje te eten krijgt, is een veertje.
- Ook als ze ouder zijn, eten futen regelmatig veren.
- Die beschermen de maag tegen stekelige vissenvinnen en graten. Af en toe braken ze een veren-gratenbal uit.

Gaatje op gaatje

Voor het dansen nemen futen de tijd, het paren is zo gepiept. Het mannetje kruipt een beetje onhandig op de rug van het vrouwtje. Dan de gaatjes op elkaar – net als de meeste vogels heeft een fuut geen piemel – en klaar is kees. In het vrouwtje wordt het ei bevrucht. Daarna pas komt de schaal eromheen en floept het ei naar buiten. Elke tweede dag een ei erbij. Na een ei of vier vindt ze het wel genoeg en wordt het tijd om te broeden.

Waterballet

- Futen versieren elkaar. De man versiert de vrouw en de vrouw versiert de man. Ze maken dan dezelfde bewegingen.
- Een soort dans op het water. Doordat ze er allebei hetzelfde uitzien, is dat extra mooi. Vaak begint het met de kop schudden. Voor ons betekent dat: 'Nee, hou op', maar voor futen juist: 'Ja, ga door.' Daarna doen ze nog allerlei leuke dingen.
- Onder elkaar door duiken bijvoorbeeld. Soms komt er eentje boven met een pluk waterplanten. Dat is ook een soort cadeau, maar ze doen het vooral omdat het bij de dans hoort.
- Het leukst is het als ze gaan watertrappelen, met hun lijf hoog uit het water. Heel vermoeiend, maar ook opwindend.

Even mooi

Bij de fuut lijken de man en de vrouw precies op elkaar. Ze zijn even mooi. Wij zien het verschil niet, maar zij natuurlijk wel.

Dames in actie

Zo'n anderhalve eeuw geleden werd er veel op futen gejaagd. Het ging vooral om hun veren. De kopveren voor op dameshoedjes en de donsveren voor in moffen: hoezen om je handen mee warm te houden. Op veel plekken in Europa werd de fuut toen uitgeroeid. In 1889 kwam een stel Engelse vrouwen in actie tegen de vogeljacht. Binnen een jaar had hun club 5000 leden. Dat was het begin van Vogelbescherming, een vereniging die inmiddels miljoenen leden telt. De fuut is dankzij die actieve dames weer helemaal terug van bijna weggeweest.

Streepjespak

Jonge fuutjes zijn echt fantastisch: bolletjes dons met zebrastrepen en een knalrood petje op het voorhoofd. Al snel nadat ze uit het ei zijn gekomen, kunnen ze zwemmen. Dat doet een pinguïnkijken ze niet na. Nog een punt voor de fuut! Vaak liften de fuutjes op de rug van hun vader of moeder mee. Dat is vooral voor de veiligheid. Het werkt goed: een eend begint met meer jongen, maar eindigt meestal met minder.

Jonge futen hebben een herkenbaar streepjespak. De strepen vervagen naarmate de vogels groter worden.

Wat is de overeenkomst tussen een wild zwijn, een emoe, een tapir en een fuut?

De jongen hebben een streepjespak. O, sorry, je dacht dat het een mop was? Nee, het is gewoon echt zo.

Drijvend nest
Futen maken hun nest meestal direct aan het water. Soms maken ze zelfs een nest dat op het water drijft. Tegen het wegdrijven wordt het verankerd aan een rietpol, boomstronk of paaltje. Als bouw materiaal gebruiken ze waterplanten. Stadsfuten vlechten er ook repen plastic doorheen. Dat ziet er misschien rommelig uit, maar daar zit de fuut niet mee. Overigens is het nest niet gemaakt als rustplaats. Het is er alleen voor de eieren. Zodra de jongen er zijn, doet een fuut niet meer aan onderhoud. Uitrusten kun je ook prima terwijl je dobbert op de golven.

Eieren verven

Vers gelegde futeneieren zijn wit met een zweem blauw of groen. Na een tijdje verkleuren ze naar geelbruin. Dat komt door de rottende waterplanten van het nest.

Andere futen

Naast 'de' fuut komen in Nederland nóg drie soorten futen voor:
1 de geoorde fuut
2 de roodhalsfuut
3 de dodaars

De geoorde is nogal zeldzaam en de roodhals is superzeldzaam. De dodaars is een mini-fuutje. Die zie je nog wel eens. Vooral in een ijzige winter, want dan komen de dodaarsjes uit de natuur naar de warmere singels en grachten in de stad. Zie je in de winter een mini-eend die steeds onder water verdwijnt? Dodaars!

Vaak zoet, soms zout

De fuut is een vogel van het zoete water. Van plassen, grachten en singels, liefst met riet langs de oever. Maar in de winter gaan ze meestal naar open water. Vaak zelfs naar zee.

Een fuut in de gracht? Dat was een eeuw geleden ondenkbaar. Toen was de fuut door de jacht een zeldzame en – heel begrijpelijk – schuwe vogel.

Om de beurt
Vader en moeder fuut zijn niet alleen allebei even mooi, ze zorgen ook allebei even goed voor de kinderen. Het begint met broeden. Om de beurt hebben ze dienst en de eerste dienst begint na het leggen van het laatste ei. Dan pas gaan de jongen in het ei groeien. Vandaar dat de eieren ongeveer tegelijk uitkomen: vier weken later.

Goed insmeren
Net als de meeste watervogels maakt de fuut vet spul bij zijn staart. Als hij even pauze heeft, veegt hij daar met zijn snavel overheen en zo smeert hij het vet over zijn verenpak. Daardoor blijft het waterdicht. Onder zijn gewone veren zitten donsveertjes voor de warmte.

